

фіни та інші, щоранку вписують нову сторінку в історію міста. Крім того, до історій про Старе місто відносяться танцювальні діалоги з архітектурою чи Open Spaces Living Art і Талліннський марафон. В історіях про мрії можна розповісти про місто і державу, де Інтернет проголошений одним з прав людини. Крім того, до історій про мрії відносяться фестиваль аудіовізуальних звуків Plektrum і Триєнале сучасного мистецтва для школярів Eksperimenta! В цілому в програмі проекту " Таллінн – Культурна столиця Європи 2011" планується провести 29 видовищних, 18 аудіовізуальних, 7 літературних, 64 міждисциплінарних, 14 спортивних, 16 національних та 68 музичних заходів. Крім того, заплановано реалізувати 11 проектів у галузі дизайну та міського простору.

Висновки. Одним з ефективних напрямків двостороннього співробітництва України та Естонії є розвиток туристичного бізнесу. Партнерські культурні відносини об'єднують більше двадцяти пар міст та регіонів двох країн. Слід зазначити, що серед цих партнерів є: Київ і Одеса з Таллінном, Донецьк з Нарвою, Ялта з Пярну, Бровари з Сілламяе, Миргород та Іллічівськ з Маарду, Переяславль-Хмельницький з Пайде, Канів з Виру, Умань з Хаапсалу, Шацький район Волинської області з повітом Валгамаа, Куліковський район Чернігівської області з повітом Пилвамаа, Згурівський район Київської області з повітом Йигевамаа. Встановлені партнерські відносини передбачають розвиток культурних, освітніх, молодіжних контактів, обмін знаннями і досвідом щодо вирішення соціальних питань тощо. Особлива увага приділяється туристичній діяльності в обох державах. При цьому слід зазначити, що існує обопільний інтерес щодо здійснення цього напрямку співробітництва. Одним з напрямів взаємовигідної співпраці може стати SPA-туризм. Активізації туристичної співпраці між державами сприяло надання в 2011 році Таллінну статусу «Культурна столиця Європи» і проведення в зв'язку з цим в місті величезної кількості різноманітних заходів.

1. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг К.: Альтерпрес, 2002. - 436 с.

2. Масляк П.О. Країнознавство: Підручник. - К.: Знання, 2008. - 292 с.

3. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу Н: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. - 336 с.

4. <http://www.tallinn.ee/TALLIN-KULTURNAJa-STOLITsA-EVROPY-2011>

5. <http://www.visitestonia.com/ru/что-посмотреть-и-чем-заняться/культурный-отпуск>

УДК 911.3

Сасько Н.В.

НАЦІОНАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ: ГЕОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Виділено фактори національної конкурентоспроможності України через призму регіонального, цивілізаційного та світ-системного підходів на основі аналізу Глобального індексу конкурентоспроможності.

Ключові слова: національна конкурентоспроможність, регіональний підхід, цивілізаційний підхід, світ-системний підхід

Исследованы факторы национальной конкурентоспособности Украины через призму регионального, цивилизационного и мир-системного подходов на основе анализа Глобального индекса конкурентоспособности.

Ключевые слова: национальная конкурентоспособность, региональный подход, цивилизационный подход, мир-системный подход

The article studies the main factors of national competitiveness of Ukraine through the prism of regional, civilization and world-system approaches. This research was based on the analysis of The Global Competitiveness Report.

Keywords: national competitiveness, regional approach, the approach of civilization, the world-system approach

Постановка проблеми. Процеси глобалізації, що активізувалися на межі ХХ-ХХІ ст. несуть для національних економік нові можливості та нові загрози й ризики. Для подолання можливих ризиків необхідною умовою є формування відповідного рівня конкурентоспроможності національної економіки. Поняття «національна конкурентоспроможність» є комплексним та багатограним й включає в себе інституційні, економічні, політичні, соціальні та демографічні складові, що тісно взаємодіють між собою.

Актуальність. На даному етапі розвитку світового господарства особливо актуальним є визначення того набору факторів, що стимулюють чи гальмують розвиток національної економіки в умовах глобалізації. Україна, як повноцінний учасник світогосподарських відносин, володіє певним набором конкурентних переваг. Останні сформувалися на базі поєднання вигідності економіко-географічного положення, багатства природно-ресурсного потенціалу, сукупності економічних, політичних, соціальних та культурних чинників, детальне вивчення який є надзвичайно актуальним.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питанням «національної конкурентоспроможності» займався цілий зарубіжних та вітчизняних вчених. Найбільший доробок з цього приводу має американський М.Портер в своїй праці «Конкурентні переваги націй». Провідними міжнародними інститутами, що займають розробкою методики емпіричного обрахунку рівня національної конкурентоспроможності є Світовий економічний форум та Міжнародний інститут управління розвитком. В зарубіжній науковій школі є і критики парадигми національної конкурентоспроможності, зокрема П.Кругман говорить про неефективність та суб'єктивність цієї парадигми. Серед вітчизняних вчених проблемою національної конкурентоспроможності займалися І.В.Крючкова, В.Назаренко, Р.А.Фатхутдінова, В.А.Дорогов, В.В.Міронов, С.В.Смірнов, В.А.Мельянцева.

Мета та цілі. Головною метою даної публікації є виявлення набору конкурентоспроможних переваг України через призму регіонального, цивілізаційного та світ-системного підходів.

Виклад основного матеріалу. В даному дослідженні в якості емпіричної бази використано методику визначення національної конкурентоспроможності держави Світовим економічним форумом, котрий з 1979 р. обраховує Глобальний індекс конкурентоспроможності (ГІК). В 2004 р. методика обрахунку ГІК була змінена, а його величина коливається в межах від 1-7 балів. Глобальний індекс конкурентоспроможності складається з 12 складових, що об'єднуються в три субіндекси: «загальні вимоги», «підсилювачі ефективності», «інновації та розвиненість». Вплив кожного субіндексу на показник національної конкурентоспроможності держави є різним в залежності від стадії розвитку держави. Групування країн світу за стадіями розвитку було розроблено М.Портером. Головними критеріями віднесення тієї чи іншої країни до певної стадії є показник ВВП на душу населення та частка експорту сировини в загальному експорті країни. Згідно цієї методики виділяється 5 стадій розвитку (3 головні, та 2 перехідні). Україна знаходиться на 2 стадії розвитку. До другої стадії розвитку відносяться країни з показником ВВП на душу населення 3-9тис. дол. США та з показниками частки експорту сировини 40-60%. ВВП на душу населення України складає 6,700 дол. (2010р)[cia], а частка сировини в загальному експорті 50% (2009р.). Визначальним чинником формування конкурентоспроможності для країн, що знаходяться на 2 стадії розвитку є ефективність господарюванням. Таким чином, найбільш впливовими на конкурентоспроможність України є субіндекс «підсилювачі ефективності» (50%), далі субіндекс «загальні вимоги» (40%) і найменший вплив має субіндекс «інновації та розвиненість» (10%). В рамках даного дослідження необхідно проаналізувати конкуренто-формуючі фактори України через призму регіонального, цивілізаційного та світ-системного підходів.

Рис.1 Фактори конкурентоспроможності України та Європейського регіону [на основі 3]

В регіональному аспекті, Україна як держава Європейського регіону, демонструє дещо нижчі показники ГІК (на 12%) в порівнянні з середнім значенням цього показника по регіону в цілому. Зокрема, рівень розвитку інституційного середовища в Україні на 30% нижчий, розвиток інфраструктури – на 25%, конкурентоспроможність макроекономічного середовища – на 16%, а охорони здоров'я та початкової освіти - на 9%. Ці показники складають субіндексу «загальні вимоги».

Субіндекс «підсилювачі ефективності» в Україні на 12% нижчий від середнього значення цього показника по європейському регіоні. Зокрема, рівень технологічного розвитку України на 29% нижчий, рівень розвитку фінансового ринку - на 21%, показник ефективності ринку товарів і послуг - на 18%, показник якості вищої освіти та професійного навчання нижчий на 10%. Ефективність ринку праці України знаходиться на однаковому рівні із загально регіональним показником. Лише показник розміру ринку в Україні на 11% вищий від загально регіонального показника.

Величина субіндексу «інновації та розвиненість» в Україні є нижчою на 16% від середнього загально-регіонального значення цього показника. За показником субіндексу «інновації і розвиненість» Україна знаходиться на 27 місці із 33 країн Європейського регіону для яких проводиться обрахунок ГІК.

Рис.2 Фактори конкурентоспроможності України та Православної цивілізації [на основі 3]

В цивілізаційному аспекті конкурентоспроможності субіндексу «загальні вимоги» в Україні є на 4% нижчою від середнього значення по Православній цивілізації. Лише показник розвитку інфраструктури в Україні є вищим на 1%. Субіндекс «підсилювачі ефективності», як найбільш впливовий на формування конкурентоспроможності України, за

показником якості вищої освіти та професійного навчання вищий на 6% від відповідного медіанного значення для всього цивілізаційного утворення; за показником ефективності ринку праці – на 3%, за показником розміру внутрішнього та зовнішнього ринку на 26%. Показники ефективності ринку товарів і послуг, розвиненості фінансового сектору та технологічний рівень розвитку є нижчими на 8-13% від середньо цивілізаційного рівня. (див. рис. 2)

Конкурентоспроможність України за субіндексом «інновації та розвиненість» є вищою на 1% від цього ж показника на загально цивілізаційному рівні. (див. рис.2)

Рис.3 Фактори конкурентоспроможності України та Європейсько-Російського світу [розраховано на основі 3]

В межах світосистемного підходу, розглядаючи Україну як державу Європейсько-Російського світу, можна стверджувати, що найбільш конкурентоспроможними складовими ГІК для України у цьому аспекті, є ефективність ринку праці, розмір ринку, рівень вищої освіти та професійного навчання. Решта ж показників національна конкурентоспроможність України є нижчою на 10-30% у порівнянні з відповідними медіанними значеннями для Європейсько-Російського світу. Найменш конкурентоспроможними по відношенню до Європейсько-Російської світ-системи є рівень технологічного розвитку, розвиток інституційного середовища та розвиненість фінансового ринку.

Висновки. Таким чином, можна констатувати факт - рівень національної конкурентоспроможності України є не достатньо високим як у регіональному та цивілізаційному аспектах так і в світосистемному. В цілому, показник національної конкурентоспроможності України є

нижчим на 10-30% від показника конкурентоспроможності характерного для Європейського регіону (на 21%), Православної цивілізації (на 4%) та Європейсько-Російського світу (на 19%). Тобто найбільш високий рівень конкурентоспроможності Україна демонструє в межах Православної цивілізації. Саме по цій причині, наша держава повинна використовувати та примножувати свій конкурентний потенціал на теренах Православної цивілізації та оптимально використовувати ті конкурентні переваги, що виокремлюються у відношенні до Європейського регіону та Європейсько-Російської світ-системи.

Факторами, що формують комплекс національної конкурентоспроможності України є рівень охорони здоров'я та охоплення початковою освітою, а також ефективність ринку праці й розмір ринку (внутрішнього та зовнішнього). Рівень охоплення населення початковою освітою в Україні є традиційно високим й складає 99,8%, величина внутрішнього ринку обумовлена значним рівнем спеціалізації окремих регіонів країни, а зовнішнього ринку – значним експортним потенціалом України. Ефективність ринку праці, як фактор конкурентоспроможності України, свідчить про високу освіченість та кваліфікованість трудових ресурсів.

Найменш конкурентоспроможними секторами української «реальності» є розвиток інституційного середовища, рівень розвитку інфраструктури та інноваційна спрямованість господарювання. Успадкована від Радянського Союзу система бюрократизму, непрозорість ведення справ та корупція негативно впливають на залучення іноземних інвестицій, що й свідчить про необхідність лібералізації та демократизації інституційного середовища. Тому необхідно сконцентрувати увагу на підвищенні рівня найменш конкурентоспроможних показників, з метою досягнення комплексного розвитку національної конкурентоспроможності України та ефективного функціонування.

1. Крючкова І. В. Конкурентоспроможність економіки України: стан і перспективи підвищення. - К: Основа, 2007. - 488 с.

2. The Global Competitiveness Report 2009-2010/ World Economic Forum, Geneva, Switzerland. Retrieved 2009-09-10

3. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html>

УДК 339.9

Шаповал Б.О., Авраменко Є.Ю.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО КОМПЛЕКСУ ЧЕХІЇ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

В публікації зазначено та проаналізовано основні аспекти трансформації зовнішньоекономічного комплексу Чехії на сучасному етапі.

Ключові слова – трансформація, зовнішньоекономічний комплекс, інтеграція, інвестиції, зовнішня торгівля товарами.